

## Utbildningsinspektion i Timmersdala skola och Lerdala skola

Förskoleklass

Grundskola årskurserna 1–6

### Inledning

Verksamheten i Timmersdala skola har granskats och besökts den 25-26 mars och Lerdala skola den 27 mars 2008. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns på Skolinspektionens webbplats, [www.skolinspektionen.se](http://www.skolinspektionen.se) (Tillsyn, Regelbunden tillsyn).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i helhetsbedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolinspektionen vilket framgår av Skolinspektionens beslut. Skolinspektionen följer också upp effekterna av inspektionen vid nästkommande inspektion.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

### Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och skolorna, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

I skolorna intervjuades rektorer, personal, elever samt representanter för vårdnadshavarna. Inspektörerna besökte även lektioner i förskoleklassen och samtliga klasser i grundskolans årskurser 1–6. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns i skolorna utgör underlag för bedömningen.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

### Beskrivning av rektorsområdet

| <b>Timmersdala skola</b> | <b>Antal elever</b> |
|--------------------------|---------------------|
| Förskoleklass            | 14                  |
| Grundskola               | 128                 |
| <b>Lerdala skola</b>     | <b>Antal elever</b> |
| Förskoleklass            | 14                  |
| Grundskola               | 65                  |

Källa: Skolans rektor

Timmersdala och Lerdala skolor bildar tillsammans ett rektorsområde med två rektorer. Rektorerne har ansvar för var sin skola. Det framgår klart för elever och personal vem som ansvarar för vad. I övrigt delar man på arbetsuppgifterna och hjälper och stöttar varandra i det dagliga arbetet. Timmersdala skola och Lerdala skola deltar i försöksverksamheten med en utbildning utan timplan. Vid båda skolorna finns fritidshem vars verksamhet bedöms i den övergripande skolbarnsomsorgsrapporten.

Timmersdala skola ligger i Timmersdala samhälle vid Billings nordsluttning cirka två mil nordväst om Skövde centrum. Skolan byggdes år 1953 och har kompletterats med gymnastiksal och en träbyggnad från 1970-talet. I Timmersdala skola finns ett fritidshem där även fritidsgården har sina lokaler. Skolgården ger goda möjligheter till aktiviteter för barnen och den omgivande naturen utnyttjas i undervisningen.

Lerdala skola ligger i Lerdala samhälle, även det beläget vid Billings nordsluttning, cirka 1,5 mil nordväst om Skövde centrum. Skolan är mer än hundra år gammal men det är endast en del av den äldre byggnaden som återstår och bildar fasad mot landsvägen. Bakom fasaden finns en modern skola med hög standard på lokalerna. I Lerdala skola finns också ett fritidshem. Skolgården ansluter till den omgivande naturen och ger mycket goda möjligheter till stimulerande aktiviteter för barnen.

### Helhetsbedömning

Inspektionen visar att det vid Timmersdala skola och Lerdala skola finns goda förutsättningar för elevernas utveckling och lärande. I intervjuer och verksamhetsbesök möter inspektörerna barn som återspeglar lust och iver i skolarbetet. I skolorna samarbetar personalen också medvetet med arbetslivet och närsamhället för att skapa stimulerande situationer för utveckling och lärande som exempelvis Timmersdala skolas samarbete med föreningslivet på orten och Lerdala skolas aktiva miljöarbete.

Inspektörernas uppfattning är dock att skolorna borde nå en högre måluppfyllelse genom att i sitt kvalitetsarbete bättre följa upp hur undervisningsmålen uppfylls när det gäller såväl kunskaper som normer och värden samt elevernas inflytande.

Lärarna vid båda skolorna följer upp elevernas kunskapsutveckling i ämnena svenska, matematik och engelska. Det finns dock exempel på ämnen där lärare inte följer upp varje elevs resultat mot målen i kursplanerna vilket skolorna måste rätta till. Lärarna genomför utvecklingssamtal och upprättar individuella utvecklingsplaner för samtliga elever i enlighet med bestämmelserna men kvaliteten på de individuella utvecklingsplanerna behöver utvecklas så att dessa bättre fungerar som ett instrument för elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling.

Skolorna har väl fungerande rutiner för att tidigt uppmärksamma elever som har svårigheter att nå målen. Skolan ger också stöd och särskilt stöd till de elever som behöver detta. Vidare upprättas åtgärdsprogram för elever i behov av särskilt stöd men arbetet med åtgärdsprogrammen uppfyller inte grundskoleförordningens krav.

På skolnivå har upprättats ett dokument över måluppfyllelsen i samtliga ämnen men behöver försäkra sig om att underlaget i samtliga fall bygger på bedömningar mot kursplanernas mål att uppnå. En absolut förutsättning för att skolorna ska kunna ha en uppfattning om hur man lyckas med kunskapsuppdraget är att systematiskt följa upp och utvärdera kunskapsresultaten. Ett sådant underlag är också en förutsättning för att kunna göra analyser och förstå hur olika metoder och arbets sätt i verksamheten står i relation till kunskapsresultat vid den egna skolan. Skolorna har ett kvalitetsarbete som är planerat men behöver förbättra systematiken i arbetet genom att utifrån resultaten kontinuerligt följa upp, utvärdera och analysera. Skolornas kvalitetsredovisning har brister i bedömningen av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats.

Vid skolorna följer man heller inte upp i vilken utsträckning undervisningen ligger i linje med läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot. Eleverna är överlag inte medvetna om mål i läroplan och kursplaner vilket gör det svårt för dem att utöva ett inflytande eller ta ansvar för lärandet och undervisningens planerande. Inspektionen visar också att eleverna inte efterfrågar inflytande om undervisningens innehåll och arbetsformer. Dock är klassråd och elevråd väl fungerande vid båda skolorna och rektorerna behandlar elevrådet som ett betydelsefullt samverkansorgan.

Inspektionen visar att barnen i Timmersdala och Lerdala skolor i huvudsak upplever en trygg miljö. Det finns dock exempel på att elever har upplevt kränkningar. Skolorna arbetar med detta utifrån sina handlingsplaner. Inspektörerna uppfattar dock att det saknas ett målinriktat värdegrundsarbete. Vidare uppfyller heller inte skolornas likabehandlingsplaner till fullo lagens krav vilket måste rättas till.

Båda rektorerna har förtroende som chefer och ledare. Vid skolorna finns dock brister och förbättringsbehov på sådana områden som är rektors ansvar. Rektorerna som är relativt nya på sina poster har sedan de började genomfört åtgärder för att skolorna ska utvecklas i riktning mot de nationella målen.

**Brister som måste åtgärdas**

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Åtgärdsprogram upprättas inte i enlighet med författningarnas krav (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Skolornas likabehandlingsplaner uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan. (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Elevens val anordnas inte vid skolorna (2 kap. 19-20 §§ grundskoleförordningen).
- Skolorna säkerställer inte att eleverna får utbildning i den omfattning som behövs för att nå kursplanernas mål att uppnå i det femte skolåret i flera ämnen (2 kap. 6 § grundskoleförordningen, förordningen om kursplaner för grundskolan, förordningen om försöksverksamhet med utbildning utan timplan i grundskolan och bilaga 3 till skollagen).
- Skolornas kvalitetsredovisning uppfyller inte kraven i förordningen (3 § förordning om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).

**Områden som är i behov av förbättringsinsatser**

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- Skolorna bör bättre följa upp varje elevs kunskapsutveckling i samtliga ämnen.
- Skolorna bör förbättra arbetet med individuella utvecklingsplaner när det gäller innehåll och kvalitet.
- Skolorna bör bättre arbeta med att följa upp att undervisningen ligger i linje med mål att sträva mot i läroplan och kursplan.
- Skolorna bör förbättra arbetet med att öka elevernas kännedom om målen för utbildningen och utveckla elevernas inflytande och ansvar över sitt eget lärande.
- Skolorna bör förbättra och planlägga sitt värdegrundsarbete.
- Skolorna bör organisera arbetet så att det i undervisningen används lärare som är utbildade för den undervisning de ska bedriva.
- Skolorna bör förbättra sitt systematiska kvalitetsarbete.

## Bedömningar

Nedan redovisas inspektionens bedömningar utifrån en fyrgradig kvalitetsskala enligt följande:

- *Mycket god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav *väl* uppfylls.
- *God* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav i *huvudsak* uppfylls.
- *Mindre god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav endast *delvis* uppfylls.
- *Ej godtagbar* kvalitet innebar en *avsevärd avvikelse* från styrdokumentens mål och krav.

### 1 KUNSKAPER

Inom detta granskningsområde behandlas skolans kunskapsresultat och arbetet för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger för att eleverna ska nå målen.

#### 1.1 Kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om eleverna tillägnar sig kunskaper i enlighet med läroplanens och kursplanernas mål.

**Tabell 1:** *Andel elever i procent vid Timmersdala skola respektive Lerdala skola som uppfyller kraven i samtliga delprov i de nationella ämnesproven i årskurs 5 för åren 2003–2007.*

| Tabell 1                                                                      |           | Resultatmått för elever i årskurs 5 |      |      |      |      |                    |
|-------------------------------------------------------------------------------|-----------|-------------------------------------|------|------|------|------|--------------------|
|                                                                               |           | Timmersdala skola                   |      |      |      |      | Riket <sup>1</sup> |
|                                                                               |           | 2003                                | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2007               |
| Andel (%) som uppfyller kraven i samtliga delprov i de nationella ämnesproven | Engelska  | 88                                  | 92   | 81   | 87   | 91   | 85                 |
|                                                                               | Matematik | 78                                  | 100  | 77   | 78   | 100  | 72                 |
|                                                                               | Svenska   | 88                                  | 84   | 81   | 65   | 100  | 71                 |
|                                                                               |           | Lerdala skola                       |      |      |      |      | Riket              |
|                                                                               |           | 2003                                | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2007               |
| Andel (%) som uppfyller kraven i samtliga delprov i de nationella ämnesproven | Engelska  | 89                                  | 92   | 80   | 100  | 100  | 85                 |
|                                                                               | Matematik | 89                                  | 80   | 75   | 92   | 100  | 72                 |
|                                                                               | Svenska   | 83                                  | 88   | 85   | 100  | 100  | 71                 |

Källa: Skolans egen statistik

<sup>1</sup> Uppgifter baserade på ett urval av samtliga huvudmän i riket.

**Kommentar:**

Skolornas samlade resultat av de nationella ämnesproven i årskurs 5 redovisas i tabellen ovan. Av denna framgår att andelen elever som nått målen vid de nationella ämnesproven generellt är bättre än jämförelsetalen för riket och har påtagligt förbättrats det senaste året i Timmersdala skola och de två senaste åren i Lerdala skola. Måluppfyllelsen år 2007 är 100 procent i alla tre ämnen vid Lerdala skola och i Timmersdala skola är måluppfyllelsen 100 procent i två av de tre ämnena. Intervjuer med rektorer och lärare visar att skolorna inte har analyserat och utvärderat vad den förbättrade måluppfyllelsen kan bero på. Likaså har inte de skillnader i resultat som föreligger mellan pojkar och flickor över tid analyserats och varit underlag för diskussioner om utvecklingsarbete. Skolornas kvalitetsredovisningar för år 2005 och läsåret 2006/07 är ofullständiga när det gäller redovisning av elevernas måluppfyllelse i årskurs 5 i samtliga ämnen. För år 2007 har skolorna dock upprättat ett dokument som redovisar, för år 2007 vid båda skolorna, 100 procent måluppfyllelse i samtliga ämnen i förhållande till kursplanemålen.

## 1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

### Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna fortlöpande följer upp resultaten så att undervisningsmål och metoder ständigt kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav,
- om kunskapsresultaten följs upp i alla ämnen,
- om kunskapsresultaten följs upp regelbundet under hela skoltiden,
- om utvecklingssamtal genomförs om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas,
- om en framtätsyftande individuell utvecklingsplan upprättas i samband med utvecklingssamtalen.

### Bedömning av området Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat:

| Ej godtagbar kvalitet | Mindre god kvalitet | God kvalitet | Mycket god kvalitet |
|-----------------------|---------------------|--------------|---------------------|
|                       | X                   |              |                     |

**Motivering:**

Enligt inspektörernas sammanvägda bedömning är området av mindre god kvalitet då det finns exempel på ämnen vid båda skolorna där elevernas kunskapsutveckling inte följs upp. Lärarna följer dock upp elevernas kunskapsutveckling i svenska, matematik och engelska mot målen i kursplanerna så att undervisningen kan prövas mot resultaten. Vid båda skolorna genomför lärarna varje termin utvecklingssamtal med eleverna och i samband med detta upprättas individuella utvecklingsplaner. De individuella utvecklingsplanerna uppfyller bestämmelsernas krav men behöver utvecklas när det gäller målbeskrivningar på längre sikt än den närmaste terminen samt

tydligheten i kopplingen till mål i läroplan och kursplan. Inom bedömningsområdet finns följande förbättringsbehov:

### **Uppföljning av alla ämnen**

Enligt läroplanen ska läraren utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling. Skolans verksamhet måste utvecklas så att den svarar mot uppställda mål. Detta kräver att undervisningsmålen ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas.

Intervjuer och verksamhetsbesök visar att lärarna följer upp elevernas kunskapsutveckling i svenska, matematik och engelska mot målen i kursplanerna så att undervisningen kan prövas och utvecklas. Dock varierar det hur väl resultaten i andra ämnen följs upp. Intervjuer och verksamhetsbesök visar att det vid båda skolorna finns exempel på ämnen som hem- och konsumentkunskap, teknik, fysik och kemi där lärare inte alltid följer upp kunskapsresultaten mot målen. Tillsammans har man i skolorna i flera ämnen – bland annat de naturorienterande ämnena – bildat utvecklingsgrupper som arbetar med konkretisering av kursplanernas mål att uppnå. Enligt rektorerna och lärarna syftar arbetet till att uppmärksamma och underlätta uppföljningen av elevernas kunskapsutveckling i samtliga årskurser.

Inspektörerna bedömer att skolorna bättre bör följa upp varje elevs kunskapsutveckling i samtliga ämnen.

### **Individuell utvecklingsplan**

Enligt grundskoleförordningen ska läraren vid utvecklingssamtalet i en framåtsyftande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

Dokumentstudier och intervjuer med elever, lärare och rektorerna visar att man vid båda skolorna upprättar individuella utvecklingsplaner i samband med utvecklingssamtalet varje termin. Eleverna är väl medvetna om sina mål i utvecklingsplanen. De utvecklingsplaner som inspektörerna tagit del av uppfyller bestämmelsernas krav men är av varierande kvalitet när det gäller målbeskrivningar på längre sikt än den närmaste terminen samt tydligheten i kopplingen till mål i läroplan och kursplan.

Inspektörerna bedömer att skolorna bör förbättra arbetet med individuella utvecklingsplaner när det gäller innehåll och kvalitet.

I detta sammanhang vill inspektörerna också lyfta fram att från och med den 15 juli 2008 har bestämmelsen i 7 kap 2 § grundskoleförordningen om individuell utvecklingsplan bland annat ändrats på så sätt att en sådan plan inte enbart ska vara framåtsyftande. Den ska innehålla omdömen om elevens kunskapsutveckling i varje ämne. Dessa omdömen får vara betygsliknande men de bör anpassas till elevernas ålder och förutsättningar. Det är rektorn som beslutar om den närmare utformningen. Planen får också innehålla annan information om elevens skolgång om rektorn beslutar detta. Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2006:10) om den individuella utvecklingsplanen kommer att revideras med anledning av ändringen och beräknas vara färdiga under hösten 2008.

### 1.3 Bedömning och betygssättning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper,
- om lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevers kunskapsutveckling och som stöd för betygssättning,
- om lärarna vid bedömning och betygssättning utgår från de nationella målen i kursplanerna och från betygskriterierna,
- om lärarna vid betygssättningen utnyttjar all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanerna,
- om betyg sätts enligt författningarnas krav,
- om betygskatalog förs enligt bestämmelserna.

**Bedömning av området Bedömning och betygssättning:**

| Ej godtagbar kvalitet | Mindre god kvalitet | God kvalitet | Mycket god kvalitet |
|-----------------------|---------------------|--------------|---------------------|
|                       |                     | X            |                     |

**Motivering:**

Inspektörernas sammanvägda bedömning är att området är av god kvalitet. Bedömningar av elevernas kunskaper är i huvudsak allsidig och görs i de flesta ämnen utifrån de nationella målen i kursplanerna. Resultaten av nationella ämnesprov vägs in i bedömningarna men också elevers prestationer i situationer där andra aspekter av kunskapen kan bedömas.

### 1.4 Genomförande av utbildningen

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning,
- om organisation och arbetssätt ger utrymme för olika kunskapsformer,
- om eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet,
- om eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former,
- om undervisningen är allsidig och saklig,
- om de som arbetar i skolan samverkar för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande,
- om skolan samverkar med arbetslivet och närsamhället,

- om arbetet i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund till fortsatt skolgång.

**Bedömning av området Genomförande av utbildningen:**

| Ej godtagbar kvalitet | Mindre god kvalitet | God kvalitet | Mycket god kvalitet |
|-----------------------|---------------------|--------------|---------------------|
|                       |                     | X            |                     |

**Motivering:**

Inspektörernas sammanvägda bedömning är att området är av god kvalitet då personalen aktivt samarbetar för en god miljö för utveckling och lärande i skolan och båda skolorna har utvecklat väl fungerande samverkan med arbetslivet och närsamhället. Klassråd och elevråd är också väl fungerande och rektorens behandlar elevrådet som ett betydelsefullt samverkansorgan. Skolorna bör dock bättre följa upp att undervisningen inriktas mot läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot. Vidare bör elevernas medvetenhet om mål i läroplan och kursplaner ökas vilket underlättar för dem att utöva inflytande och ta ansvar för lärandet och undervisningens planering. Inom bedömningsområdet finns följande förbättringsbehov:

**Utbildningens inriktning**

Enligt läroplanen anger mål att sträva mot inriktningen på skolans arbete. De anger därmed en önskad kvalitetsutveckling i skolan. För genomförandet av de fastställda målen för utbildningen ska det enligt grundskoleförordningen finnas en arbetsplan. Arbetsplanen ska kontinuerligt följas upp och utvärderas. Rektorn beslutar om arbetsplanen.

I verksamhetsbesök ser inspektörerna i undervisningen flera exempel där innehåll och arbetssätt ligger i linje med läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot men också några exempel där detta inte är lika tydligt. Av intervjuer med lärare och rektorer framgår att läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot används i begränsad utsträckning som underlag för att planera undervisningens inriktning vid skolorna. Skolan följer inte heller upp och utvärderar att undervisningen inriktas mot läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot.

Inspektörerna bedömer att skolorna bättre bör arbeta med att följa upp att undervisningen ligger i linje med mål att sträva mot i läroplan och kursplan.

**Inflytande och ansvarstagande för egna lärandet**

Enligt läroplanen ska skolan klargöra för elever vilka mål utbildningen har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers rätt till inflytande och påverkan. Elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling förutsätter att de tar ett allt större ansvar för det egna arbetet och för skolmiljön, samt att de får ett reellt inflytande på utbildningens utformning. Vidare ska läraren enligt läroplanen se till att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad. Rektorn har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.

Intervjuer med elever och lärare samt verksamhetsbesök visar att elever överlag inte är medvetna om mål i läroplan och kursplaner. I de högre årskurserna är eleverna något mera medvetna om målen men medvetenheten varierar med ämne och lärare. Om elever inte har vetskap om kursplaners mål blir det mycket svårt för dem att utöva ett inflytande eller ta ansvar för de viktiga frågorna kring lärandet och undervisningens planerande. Verksamhetsbesök och intervjuer med elever visar också att eleverna vanligtvis inte har och inte heller efterfrågar inflytande över lärandet eller hur undervisningen läggs upp. Lärarna och eleverna ger olika exempel på där eleverna vid vissa aktiviteter får göra val och ta eget ansvar men inga av exemplen visar att eleverna med utgångspunkt från sin kunskap om målen tillsammans med läraren kan påverka undervisningens innehåll och upplägg. Utgångspunkten är i de flesta fall att det är läraren som bestämmer. Skolorna har ett dokument som behandlar elevernas ansvarstagande men personalintervjuer visar att man inte vid någon av skolorna har planerat hur elevernas ansvar och inflytande över det egna lärandet ska tränas för att successivt under skoltiden kunna öka.

Inspektörerna bedömer att skolorna bör förbättra arbetet med att öka elevernas kännedom om målen för utbildningen. Vidare bör skolorna förbättra arbetet med att utveckla elevernas inflytande och ansvar över sitt eget lärande.

### 1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om undervisningen anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- om särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet,
- om det vid behov av särskilda stödåtgärder alltid utarbetas åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

**Bedömning av området Anpassning av verksamheten till elevernas behov:**

| Ej godtagbar kvalitet | Mindre god kvalitet | God kvalitet | Mycket god kvalitet |
|-----------------------|---------------------|--------------|---------------------|
|                       |                     | X            |                     |

#### Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning är att området är av god kvalitet då skolan har rutiner för att tidigt uppmärksamma elever som har svårigheter att nå målen. Skolan ger också stöd och särskilt stöd till de elever som behöver. Undervisningen präglas av en hög grad av individualisering, dock måste skolornas arbete med åtgärdsprogram bli bättre så att åtgärdsprogrammen uppfyller förordningarnas krav. Inom bedömningsområdet finns följande brist:

#### Åtgärdsprogram

Om det genom uppgifter från skolans personal, en elev, elevens vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att eleven kan ha behov av särskilda stödåtgärder,

ska rektorn se till att behovet utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd, ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Utifrån dokumentstudier och intervjuer kan inspektörerna konstatera att skolorna har rutiner för att undersöka barnens behov av särskilda stödåtgärder samt att upprätta åtgärdsprogram. De åtgärdsprogram som inspektörerna granskar saknar en beskrivning av barnets behov utifrån skolans utredning. I stället finns ett avsnitt i åtgärdsprogrammen med rubriken ”Problembeskrivning” där barnets svårigheter beskrivs. Åtgärdsprogrammen specificerar de åtgärder skolan avser att vidta för att stödja eleven men det framgår inte vem i skolan som ansvarar för vad. I åtgärdsprogrammen anges inte heller tydligt när och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. I de åtgärdsprogram som inspektörerna tagit del av anges endast en uppgift om att nästa samtal ska äga rum ”vårterminen – 08”. Med anledning av att några åtgärdsprogram innehåller relativt omfattande uppgifter för elevernas vårdnadshavare vill inspektörerna också påpeka att åtgärdsprogrammet i första hand handlar om de åtgärder skolan avser att vidta för att tillgodose elevens behov. Se vidare i Skolverkets allmänna råd för arbetet med åtgärdsprogram (SKOLFS 2008:25).

Inspektörerna bedömer därför att skolornas åtgärdsprogram inte uppfyller kraven i förordningen.

## 2 NORMER OCH VÄRDEN

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i vardaglig handling.

### 2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan utgör en trygg miljö,
- om skolan har en studiemiljö som är inriktad på lärande och ger stöd åt att utveckla kunskaper,
- om skolan/lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete,
- om skolan har ordningsregler som är utarbetade i samverkan med personal, elever och företrädare för elevernas vårdnadshavare,
- om skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med författningarna och dess mål och åtgärder är synliga i det dagliga arbetet.

**Bedömning av området Normer och värden i studiemiljö och samvaro:**

| Ej godtagbar kvalitet | Mindre god kvalitet | God kvalitet | Mycket god kvalitet |
|-----------------------|---------------------|--------------|---------------------|
|                       | X                   |              |                     |

**Motivering:**

Enligt inspektörernas sammanvägda bedömning har verksamheten inom detta område mindre god kvalitet eftersom likabehandlingsplanerna inte uppfyller de krav som ställs på en sådan plan och skolorna bör förbättra sitt systematiska värdegrundsarbete. Dock är mobbning eller annan kränkande behandling ovanligt vid skolorna och det råder arbetsro i undervisningen där eleverna också i många av de situationer som inspektörerna sett visar iver och stor lust. Inspektörerna noterar också att det i huvudsak är en god social gemenskap och ett vänligt klimat såväl elever emellan som mellan lärare och elever i både Timmersdala och Lerdala skola. Inom bedömningsområdet finns följande brist och förbättringsbehov:

**Värdegrundsarbete**

Enligt läroplanen ska skolan aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk vardaglig handling. Huvudmannen för verksamheten ska vidare enligt barn- och elevskyddslagen se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att främja barns och elevers lika rättigheter samt motverka diskriminering och annan kränkande behandling.

Inspektörerna uppfattar i intervjuer och verksamhetsbesök att det är en lugn och trygg miljö i såväl Timmersdala skola som Lerdala skola. Dock informeras inspektörerna om kränkningar som har inträffat. Personalen vid båda skolorna har arbetat med att upprätta en likabehandlingsplan. I likabehandlingsplanen finns förtecknat de förebyggande och främjande åtgärder som skolorna avser att genomföra i sitt värdegrundsarbete. De föreslagna åtgärderna i likabehandlingsplanen är enbart listade och markerade med vilken personalkategori som ansvarar. Förteckningen innehåller allt ifrån exempel på förhållningssätt i kontakterna med eleverna till aktiviteter i form av utbildningsinslag. Planen innehåller inga anvisningar om aktiviteternas förväntade innehåll, om målsättningar, om aktiviteterna avser samtliga klasser oavsett årskurs osv. I intervjuer med elever, lärare och rektorer uppfattar inspektörerna att personalen vid skolorna arbetar med åtgärderna men att det finns variationer i vad som görs och hur det genomförs. Exempelvis varierar det i vilken utsträckning klasserna har "EQ-arbete" och det varierar i uppfattning om vad som ingår och vilka mål skolan har med det arbetet. Likaså varierar det i klasserna och i skolorna hur aktivt arbetet med "MOMBUS" är och elevernas förståelse av vad arbetet syftar till varierar också. Värdegrundsarbetet uppfattas av inspektörerna som mindre planlagt och målinriktat och i stor utsträckning beroende av den enskilde lärarens bedömning och intresse samt av om något inträffat i klassen som föranleder en aktivare insats. Inspektörerna uppfattar i intervjuerna med rektorn och personalen att det saknas en systematik i skolornas värdegrundsarbete.

Inspektörerna får också information om händelser tidigare under våren och hösten 2007 där en elev vid Timmersdala skola blivit kränkt av andra elever. Enligt rektorn och lärare har skolan hanterat kränkningen utifrån den likabehandlingsplan som skolan har. Enligt inspektörernas uppfattning borde dock händelsen varit en signal för skolan att aktivera sitt förebyggande och målinriktade värdegrundsarbete.

Inspektörerna bedömer att skolorna bör förbättra och planlägga sitt värdegrundsarbete.

### **Likabehandling**

Skolan är enligt lagen (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja barns och elevers lika rättigheter samt att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Vidare ska det upprättas en likabehandlingsplan för varje verksamhet vid skolan. Likabehandlingsplanen ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller.

Vid inspektionstillfället hade såväl Timmersdala skola som Lerdala skola en likabehandlingsplan. Skolornas respektive likabehandlingsplan motsvarar dock inte en sådan plan som lagen kräver då den exempelvis inte tydligt och konkret och utifrån en kartläggning av den enskilda skolans behov anger vilka konkreta åtgärder som behövs under det kommande året för att främja likabehandling och förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. I Lerdala skolas likabehandlingsplan saknas ett vuxen – elevperspektiv i hanteringen av akuta åtgärder. Inte vid någon av skolorna har eleverna medverkat i framtagningen av likabehandlingsplanen. Se vidare i Skolverkets allmänna råd och kommentarer för arbetet med att främja likabehandling.

Inspektörerna bedömer att skolornas likabehandlingsplaner inte uppfyller de krav som ställs på sådana planer, vilket skolorna måste åtgärda.

## **3 LEDNING OCH KVALITETSARBETE**

Inom detta granskningsområde behandlas tillgång till utbildning samt verksamhetens ledning och personal och hur skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

### **3.1 Tillgång till likvärdig utbildning**

**Inom detta bedömningsområde har granskats:**

- om skolan tar emot elever enligt bestämmelserna,
- om varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar,
- om skolan erbjuder eleverna valmöjligheter i enlighet med författningarna,
- om skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering,
- om eleverna har tillgång till nödvändig utrustning och ändamålsenliga lokaler,
- om utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda obetydlig kostnad,
- om verksamheten i förskoleklassen omfattar minst 15 timmar i veckan eller 525 timmar om året.

**Bedömning av området Tillgång till likvärdig utbildning:**

| Ej godtagbar kvalitet | Mindre god kvalitet | God kvalitet | Mycket god kvalitet |
|-----------------------|---------------------|--------------|---------------------|
|                       | X                   |              |                     |

**Motivering:**

Enligt inspektörernas sammanvägda bedömning är området av mindre god kvalitet då eleverna vid Timmersdala skola och Lerdala skola inte i tillräcklig utsträckning får undervisning i alla de ämnen och ämnesgrupper som utbildningen i grundskolan enligt bestämmelserna ska innehålla. Detta gäller exempelvis elevens val och ämnet hem- och konsumentkunskap. Dock har eleverna, förutom beträffande elevens val, valmöjligheter i enlighet med författningarna och tillgång till nödvändig utrustning samt ändamålsenliga lokaler. Inom bedömningsområdet finns följande brist:

**Tillgång till utbildning**

Enligt förordningen om försöksverksamhet med utbildning utan timplan i grundskolan får en kommun inom ramen för det garanterade antalet timmar bedriva försöksverksamhet med utbildning i grundskolan utan att tillämpa föreskrifterna om det antalet timmar för ämnen och ämnesgrupper som anges i bilaga till skollagen. Intervjuer och dokument visar att Timmersdala skola och Lerdala skola deltar i försöksverksamheten med en utbildning utan timplan.

För varje ämne finns en nationellt fastställd kursplan. I kursplanerna finns bland annat angivet mål som eleverna ska ha uppnått efter det femte skolåret.

Intervjuer med lärare och elever visar att skolornas undervisning i ämnet hem- och konsumentkunskap inte möjliggör för eleverna att nå de mål att uppnå för årskurs 5 som anges i kursplanen för det ämnet. Dessutom framgår det av intervjuer med såväl elever och lärare som rektorer att det finns oklarheter om eleverna vid Timmersdala skola och Lerdala skola får utbildning i den omfattning som behövs för att nå mål att uppnå även i ämnena teknik, fysik och kemi. Inspektörerna bedömer att skolorna måste säkerställa att eleverna får utbildning i den omfattning som anges i bestämmelserna och behövs för att nå mål att uppnå i varje kursplan för de ämnen som anges i timplanen för grundskolan.

I grundskoleförordningen anges att styrelsen ska erbjuda eleverna ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Undervisningen syftar till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen.

Dokumentstudier och intervjuer visar att Timmersdala skola och Lerdala skola inte erbjuder elevens val. Någon uppföljning av att elevens val istället erbjuds i senare årskurser görs inte. Inspektionen i Skövde kommun visar tvärtom att elevens val inte erbjuds i senare årskurser. Inspektörerna bedömer därför att skolorna måste ge utbildning i elevens val i enlighet med bestämmelserna.

### 3.2 Personalens utbildning och kompetensutveckling

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver,
- om skolans pedagogiska personal har nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen,
- om skolans pedagogiska personal får den kompetensutveckling som de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett professionellt sätt,
- om rektor genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt.

**Bedömning av området Personalens utbildning och kompetensutveckling:**

| Ej godtagbar kvalitet | Mindre god kvalitet | God kvalitet | Mycket god kvalitet |
|-----------------------|---------------------|--------------|---------------------|
|                       |                     | X            |                     |

#### Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning är att området är av god kvalitet. Skolans pedagogiska personal har i huvudsak nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen och har tillgång till den kompetensutveckling som de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter. Rektorerne har genom utbildning och erfarenhet förvärvat pedagogisk insikt. Så gott som samtliga lärare har lärarutbildning men skolorna bör se över sin organisation och sin rekryteringsstrategi för att säkerställa att eleverna har lärare som har utbildning för den undervisning de bedriver. Inom bedömningsområdet finns följande förbättringsbehov:

#### Personalens utbildning

Enligt skollagen är kommunen skyldig att för undervisningen använda lärare som har en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak ska bedriva.

Så gott som samtliga lärare vid skolorna har lärarutbildning. Skolan har till viss del anpassat sin organisation så att lärarnas kompetens och ämnesinriktning utnyttjas. Dock har skolorna en övervikt av lärare som har svenska och samhällsorientering som sin inriktning medan det endast är någon lärare på varje skola som har inriktning mot matematik och naturorientering. Detta innebär att det finns exempel där lärare undervisar i ämnen som man inte har ämnesutbildning i. Det finns dessutom exempel på att skolorna har lagt undervisning i ämnet idrott och hälsa på annan pedagogisk personal än lärare.

Inspektörerna bedömer att skolorna bör arbeta så att det i undervisningen används lärare som är utbildade för den undervisning de ska bedriva.

### 3.3 Rektors ansvar

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om rektor håller sig förtrogen med det dagliga arbetet,
- om rektor som pedagogisk ledare tar det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen,
- om rektorn tar ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen,
- om rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna,
- om lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg följs.

**Bedömning av området Rektors ansvar:**

| Ej godtagbar kvalitet | Mindre god kvalitet | God kvalitet | Mycket god kvalitet |
|-----------------------|---------------------|--------------|---------------------|
|                       |                     | X            |                     |

#### Motivering:

Enligt inspektörernas sammanvägda bedömning har verksamheten inom detta område god kvalitet. Rektorerna är förtrogna med det dagliga arbetet i skolan, tar ansvar för skolans pedagogiska utveckling och har förtroende som chefer och ledare hos såväl personal som elever. Dock finns brister och förbättringsbehov i båda skolorna på sådana områden som är rektorns ansvar.

Skolorna har för år 2007 insamlat och sammanställt ett dokument som visar måluppfyllelsen i samtliga ämnen. Dokumenten visar att samtliga elever har nått målen för årskurs 5 i samtliga ämnen. Mot bakgrund av vad som beskrivits tidigare i avsnitt 1.2 när det gäller uppföljning av varje elevs kunskapsutveckling mot kursplanernas mål att uppnå i samtliga ämnen ställer sig inspektörerna frågande till underlaget för den redovisade måluppfyllelsen i exempelvis ämnet hem- och konsumentkunskap. Under innevarande läsår har skolorna fått återkoppling på vilka elever som inte nått godkända betyg i 7–9 skolan där eleverna från Timmersdala och Lerdala skolor fortsätter sin skolgång. Dessa resultat har rektorerna diskuterat med skolornas arbetslag. I rektorns ansvar ligger också att skolorna utvärderar och analyserar de samlade kunskapsresultaten för att få underlag för åtgärder som ger förbättringar av måluppfyllelsen. Rektorernas beslutsfattande sker i huvudsak i enlighet med bestämmelserna men brister när det gäller elevernas tillgång till elevens val och undervisning i ämnet hem- och konsumentkunskap.

### 3.4 Kvalitetsarbete

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder, för att förbättra måluppfyllelsen,
- om kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som innehåller en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen nåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för att öka måluppfyllelsen.

**Bedömning av området Kvalitetsarbete:**

| Ej godtagbar kvalitet | Mindre god kvalitet | God kvalitet | Mycket god kvalitet |
|-----------------------|---------------------|--------------|---------------------|
|                       | X                   |              |                     |

#### Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning är att området är av mindre god kvalitet då det i skolans kvalitetsredovisning inte redovisas en samlad bild av skolans resultat utifrån kursplanernas mål för årskurs 5. Vidare redovisas inga analyser eller utvärderingar av arbetet eller resultaten och kunskapen om skolans resultat är följaktligen inte utgångspunkt för skolans kvalitetsarbete. Kvalitetsredovisningen innehåller sparsamt med slutsatser om vilka åtgärder som behöver vidtas för en ökad måluppfyllelse nästa år. Inom bedömningsområdet finns följande brist och förbättringsbehov:

#### Systematiskt kvalitetsarbete

Enligt läroplanen måste skolans verksamhet utvecklas så att den svarar mot uppställda mål. Detta kräver att undervisningsmålen ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Ett sådant arbete måste ske i ett aktivt samspel mellan skolans personal och elever samt i nära kontakt med såväl hemmen som det omgivande samhället.

Skolornas kvalitetsredovisningar bygger på den mall Skövde kommun tagit fram för kommunens skolor. I mallen redovisar skolorna arbetet och måluppfyllelsen för såväl enhetens egna mål som för nämndens prioriterade mål. De flesta av målen överensstämmer eller har anknytning till nationella mål. Skolorna har också upprättat ett planeringsdokument över prioriterade mål som tillsammans med dokumentet "Arbetsplan för Timmersdala och Lerdala skolor" kan sägas utgöra skolornas arbetsplaner. Inspektörerna uppfattar att skolorna är väl strukturerade i sin ansats för att förbättra kvaliteten. Dock är planeringsdokumentet mycket kortfattat och summariskt och ger föga vägledning om hur genomförandet och utvärderingen är tänkt med avseende på metod, ansvar, innehåll och tider. I kvalitetsredovisningen kan man under rubriken "analys" läsa om hur skolan ser på arbetet under det gångna året och under rubriken "fortsättning" hur man tänker sig arbeta vidare. Dock visar intervjuer och dokumentstudier att utvärderingar av verksamheten inte görs och att

det oftast inte är resultaten som är utgångspunkt för analyser och slutsatser om fortsättningen. I flera fall saknas ställningstaganden hur verksamheten ska förändras för att förbättra måluppfyllelsen.

Inspektörerna bedömer att skolorna bör förbättra sitt systematiska kvalitetsarbete.

### **Kvalitetsredovisning**

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet ska varje skola årligen upprätta en kvalitetsredovisning. Kvalitetsredovisningarna ska innehålla en bedömning av i vilken utsträckning nationella mål för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse.

I kvalitetsredovisningen bedömer skolorna måluppfyllelsen utifrån de mål som finns i skolornas arbetsplaner. I kvalitetsredovisningarna redovisas endast ett resultatmått nämligen andelen elever som klarat de nationella ämnesproven i samtliga ämnen. Skolan redovisar inte utvärderingar, analyser eller diskussioner om hur olika metoder och arbetssätt i verksamheten kan stå i relation till kunskapsresultat vid den egna skolan. Inte heller utvärderas hur pojkars respektive flickors resultat utvecklas över tid vid skolan. Detta innebär att det i kvalitetsredovisningarna inte redovisas en samlad bild av skolans resultat utifrån kursplanernas mål för årskurs 5. I kvalitetsredovisningen redovisas heller inga utvärderingar av arbetet eller resultaten.

Inspektörerna bedömer att skolornas kvalitetsredovisningar inte uppfyller förordningens krav, se vidare skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2006:18) om kvalitetsredovisning.

Datum            Ort  
2008-12-11    Göteborg

Mats Lindström  
Leif Aljered